D.E.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi
Cilt: 10, Sayı: I, 1995, ss.1-9

TEORİK VE HUKUKİ AÇIDAN KORUYUCU AİLE BAKIMI (*)

Sevda DEMİRBİLEK (**)

ÖZET

Çocuğu koruma, fizyolojik, psikolojik ve sosyal açılardan yetiştirme gibi temel fonksiyonları olan aile, toplum yaşamında vazgeçilmez bir sosyal kurumdur. Bu nedenle, çocuk için ideal ortam kendi ailesidir. Ancak, çeşitli nedenlerle çocuğun bu ortamda yaşaması mümkün olamıyorsa, başvurulması gereken sağlıklı çözüm yolu koruyucu aile bakımı olmalıdır.

I. GİRİŞ

Toplumun en küçük birimi olan aile çocuğun bakımı, korunması ve yetiştirilmesinde yegane ortamdır. Ancak, toplumsal yapıda meydana gelen sanayileşme ve şehirleşmeye paralel olarak aile kurumu çeşitli yönlerden etkilenmiştir. Nitekim, kırsal alandaki geleneksel geniş aile tipinin yerini çekirdek aile almış ve birçok beklentiyle şehirlere göç eden aileler, buralardaki yaşam şekline uyum sağlama, işsizlik, geçim sıkıntısı ve konut ihtiyacı gibi çeşitli sorunlarla karşılaşmışlardır. Bu durum karşısında, kimi zaman çocuğun aile ortamı dışında bakılıp, yetiştirilmesi gerekli hale gelmekte ve kurum bakımı, koruyucu aile bakımı ile evlat edinme hizmeti biçimindeki uygulamalardan faydalanılmaktadır.

Aşağıda, bu uygulamalardan koruyucu aile bakımı teorik ve hukuki yönleri itibariyle incelenecektir.

II. KORUYUCU AİLE BAKIMININ TEORİK VE HUKUKİ ESASLARI

A. Tanımı ve Niteliği

Koruyucu aile bakımı, korunmaya muhtaç çocuklara yönelik çağdaş bir bakım yöntemidir. Bu bakım yönteminin, çağdaş bir nitelik taşımasının esas nedeni, kurum bakımından farklı olarak çocuğa öz ailesinin yerini tutabilecek bir aile yanında bakılma olanağı sağlaması ve ayrıca evlat edinmenin aksine çocuğun kendi ailesine geri dönebilme olasılığının bulunduğu durumlarda uygulanmasıdır (BRIELAND/COSTIN/ATHERTON, 1975: 282) Buna göre koruyucu aile bakımı, ana ve babasından ayrılması gerekli görülen ya da kimsesiz olup kurum bakımına alınmış çocuklara kısa veya uzun bir süre bakım ve koruma sağlanmasıdır (ARNAZ, Mayıs-Eylül 1983: 123-124).

(*) Bu tebliğ, 14.10.1994 tarihinde, İzmir İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü tarafından düzenlenen " Ailenin Önemi ve Koruyucu Aile Uygulaması" Panelinde sunulmuştur.

(**) Yrd.Doç.Dr.D.E.Ü., İ.İ.B.F., Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü.

Koruyucu Aile Yönetmeliği'nde yer alan hüküm doğrultusunda koruyucu aile, bu Yönetmelikte belirlenen esas ve usullere göre İl Müdürlükleri denetiminde kısa veya uzun süreli, bedelli veya bedelsiz olarak çocuk bakımını üstlenen, çocuğun aile ortamında yaşamını sağlayan, öz anne-baba yerini tutabilecek aileler yada kişileri ifade etmektedir (Bkz., R.G. 14.10.1993, Sa: 21728, Yönetmelik, md. 4/e).

Koruyucu aile bakımının " korunmaya muhtaç çocukları" hedef almasından hareketle, hangi çocukların korunmaya muhtaç sayılacağını belirlemek faydalı olacaktır.

Korunmaya muhtaç çocuk, beden, ruh ve ahlak gelişmeleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup, ana veya babasız, ana ve babasız, ana veya babası veya her ikiside belli olmayan, ana veya babası veya her ikisi tarafından terkedilen, ana veya babası tarafından ihmal edilip, fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı s /unmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuğa denir (2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu md. 3/b. Ayrıca bkz., Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Ayni ve Nakdi Yardım Yönetmeliği, md. 4/e).

Ne var ki, anne ve babası olmakla birlikte, ekonomik nedenlerle yeterli bakım ve korumadan yoksun, eğitim imkanına sahip olamayan ve küçük yaşlarda çalışma yaşamında yer almak zorunda kalan çocukların da korumaya muhtaç olduğu unutulmamalıdır.

Günümüzde, ailelerin sağlık, barınma ve geçim olanakların elde edilmesi gibi konularda karşılaştıkları çeşitli sıkıntı ve ihtiyaçların giderilmesine yönelik sosyal hizmet politikalarının düzenlenip uygulamaya konulması, giderek daha fazla önem kazanmaktadır (KOŞAR, 1990: 286). Bu bağlamda, yukarıda belirtilen özellikleri taşıyan çocuklara ilişkin olarak sürdürülen sosyal hizmet uygulamalarının başında, ailenin çocuğun bakım ve yetiştirilmesinde taşıdığı önemden hareketle (Bu konuda bkz., ÇAKMAKLI, 1991: 36 vd.), ekonomik yetersizliklerinin giderilmesi amacıyla maddi açıdan desteklenmesi gelmektedir. Nitekim, ailenin bütünlüğünün korunması, parçalanmış ailelerin birleştirilmesi, yardıma ve bakıma muhtaç aile bireylerine ve çocuklarına her türlü maddi, manevi ve sosyal destek sağlanması Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun görevleri arasında yer almaktadır (2828 SK. md. 9/k). Bu doğrultuda, sözkonusu ailelere ayni ve nakdi yardım yapılmaktadır. Ayni yardımlar, yiyecek, giyecek, yakacak, kırtasiye, tıbbi araç-gereç ve ilaç gibi ihtiyaca göre verilecek mal ve hizmetler şeklindedir. Nakdi yardım ise, belirli bir gösterge miktarı esas alınarak belirlenen para ödemelerini ifade etmektedir (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Ayni ve Nakdi Yardım Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile tadil edilen, md. 4/h, i. Geniş bilgi için bkz., SÖZER, 1994: 123).

Ancak, ailenin ekonomik yoksunluğunun dışındaki nedenlerle çocuk Devletin bakım ve koruması altına alındığında, önerilmesi gereken yöntem "koruyucu aile" bakımı olmalıdır (Benzer görüş için bkz., TUNCAY, 1994: 83).

B. Koruyucu Aile Bakımının Kurum Bakımı ile Karşılaştırılması

Kurum bakımı, çeşitli nedenlerle aile ortamında bulunamayan çocukların kendileriyle kan bağı olmayan benzer durumdaki çocuklarla beraber gruplar halinde veya topluca korunup, bakılma ve yetiştirilmelerini amaçlayan korunmaya muhtaç çocuklara yönelik bir diğer bakım yöntemidir (Benzer değerlendirme için bkz., GÜRAN, 1983: 150; CILGA, Ocak-Eylül 1984: 84; AKYÜZ, 1991: 950).

Ülkemizde, diğer bakım yöntemlerine nazaran daha geniş bir uygulamaya sahip olan kurum bakımı çerçevesinde aile ortamından yoksun çocuklara yaş gruplarına göre, " çocuk bakım yuvaları" ya da " yetiştirme yurtları"nda bakılmaktadır (Bkz., 2828 SK., md. 3/e). Nitekim, 69 çocuk yuvasında 8000'e yakın çocuğa, 91 yetiştirme yurdunda yaklaşık 12.000 gence mutlu, başarılı ve güvenli bir gelecek sağlamak amacıyla hizmet sunulmaktadır (El Broşürü, 1994: 2). Ne var ki, yapılan birçok araştırma kurum bakımının özellikle küçük yaşlardaki çocukların anne ya da anne yerine geçecek kimse ile teke tek ilişki kurma ihtiyacına cevap veremediğini ve çocuklarda ileride telafisi mümkün olamayan psikolojik sorunlar meydana getirdiğini ortaya koymuştur. Bu araştırmalardan biri, Amerikalı uzman S. PROVENCE ve B. LIPTON tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar, beş yıl süren çalışmalarında kurum bakımı altındaki 75 bebeği değişken grubu, koruyucu aileler yanına yerleştirilmiş 75 bebeği ise kontrol grubu olarak çeşitli açılardan araştırmaya tabi tutmuşlardır. Elde ettikleri bulgular, kurum bakımında yetişen bebeklerin, koruyucu aileler yanındakilere kıyasen çevredeki bireylere karşı bir bağlılık ve yakınlık göstermediklerini, konuşma ve algılama yeteneklerinin zayıf olduğunu ortaya çıkarmıştır (GÜRAN, Şubat- Mart- Nisan 1971: 6-7).

Kurum bakımı daha çok çocuğun fiziksel ihtiyaçlarını karşılamakta, barınıp korunmasını sağlanmakta, sık sık değişen bakıcıları, geniş binaları ile çocuk açısından aile yaşamının sıcak ortamını yaratamamaktadır. Bu sakıncalarına rağmen, kurum bakımından tamamiyle vazgeçmek mümkün değildir. Çünkü, aile ortamına uyum sağlayamayan ve kurum bakımı altında eğitimciler tarafından özel olarak eğitilmesi gereken çocuklara da rastlanılmaktadır. Ancak, belirtilen istisnalar dışında çocuk politikaları ve refah hizmetlerinde ileri ülke örneklerinden esinlenerek, ilk aşamada ailenin çocuklar için vazgeçilmez ve seçeneği olmayan bir sosyal güvenlik kurumu olduğunu (ALPER, 1991: 912) dikkate alıp, aile danışmanlığı ve aileye yönelik ayni-nakdi yardım yapılması gibi uygulamaları artırarak çocuğun kendi ailesi yanında yetişmesine olanak yaratmak, bunun mümkün olmadığı vakalarda ise,

çağdaş bir bakım yöntemi niteliğindeki koruyucu aile uygulamasına başvurmak yerinde olacaktır.

C. Hukuki Temelleri

1982 Anayasası da 1961 Anayasasına benzer şekilde, aileyi toplumumuzun temel birimi olarak kabul etmiş ve Devlete "ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması" için gerekli önlemleri alma ve teşkilatı kurma görevini yüklemiştir (Bkz., AY. md. 41). Bunun yanısıra, Anayasa'da Devletin korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü önlemi alması, bu amaçla gerekli teşkilat ve tesisleri kurması da öngörülmüştür (Bkz., AY. md. 61/4, 5).

Anayasal hükümler doğrultusunda, Devletin korunmaya muhtaç çocuklar için düzenlemiş olduğu bakım yöntemlerinden biri olan koruyucu aile bakımının temel esaslarına Medeni Kanunda rastlanılmaktadır. Nitekim, Medeni Kanunun 273. maddesinde " çocuğun bedeni veya fikri tekamülü tehlikede bulunur ya da çocuk manen metruk bir halde kalırsa hakim, çocuğu ana babadan alarak bir aile nezdine veya müesseseye yerleştirilebilir..." hükmüne yer verilmiştir.

Medeni Kanunun yanısıra, 1949 tarihli ve 5387 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanunda da haklarında korunma kararı alınan korunmaya muhtaç çocukların aileler yanına yerleştirilerek, Devleti gözetim ve denetimi altında yetiştirilmeleri öngörülmüştür. Bu Kanundan sonra yürürlüğe giren 1957 tarihli ve 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanunda da, benzer şekilde koruyucu aile bakımı benimsenmiş ve Kanunun getirdiği esasların uygulama şeklinin belirlenmesi amacıyla Koruyucu Aile Yönetmeliği çıkartılmıştır.

Görüleceği üzere, ülkemizde korunmaya muhtaç çocukların bakım ve korunmasında koruyucu aile uygulamasından yararlanma düşüncesi oldukça eskidir. Ne var ki, ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullar ve Türk aile yapısının özellikleri nedeniyle bu yöntem uzun süre uygulanamamıştır. Hatta, koruyucu aile bakımının uygulamada işlerlik kazanabilmesi amacıyla Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ile yaptığı bir anlaşma uyarınca Temmuz 1961 tarihinde Ankara'da koruyucu aile pilot uygulamasına başlanmıştır (Geniş bilgi için bkz., IŞIK, Kasım 1968: 25).

Öte yandan, ülkemizde dağınık ve koordinasyonsuz bir şekilde yürütülmekte olan sosyal hizmet uygulamalarına bir bütünlük kazandırabilmek üzere 24.5.1983 tarihinde 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun 23. maddesine dayanılarak, 1.10.1984 tarihli ve 18532 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan " Koruyucu Aile Yönetmeliği"nde koruyucu aile bakımının uygulanma esasları

öngörülmüştür. Mevzuattaki bu gelişmelere rağmen, uygulamada korunmaya muhtaç çocukların bakım ve korunmasında istenilen şekliyle koruyucu aile bakımından faydalanılamamıştır. Gerçekten, koruyucu aile bakımı temelde evlat edinmek isteyen ve fakat Medeni Kanunda aranan koşulları taşımayan aileler yanına korunmaya muhtaç çocukların yerleştirilmesi; bir başka deyişle evlat edinmeye bir basamak biçiminde değerlendirilmiştir.

Oysa, koruyucu aile bakımı evlat edinme hizmetinden oldukça farklı bir nitelik taşımaktadır. Bu bakım yönteminin gerçek fonksiyonuna kavuşturulabilmesi ve halka tanıtılarak yaygınlaştırılabilmesi amacıyla 1984 tarihli Yönetmeliği kaldıran 14.10.1993 tarihli ve 21728 sayılı Resmi Gazete'de yayınlayarak yürürlüğe giren " Koruyucu Aile Yönetmeliği" ile yeni bazı hususlar getirilmiştir. Bu yeniliklerin ele alınması, koruyucu aile bakımının yürütüm esaslarının belirginleşmesine yardımcı olacaktır.

III. KORUYUCU AİLE BAKIMININ UYGULANMA ESASLARI

Koruyucu Aile Yönetmeliği uyarınca koruyucu aile hizmetlerini yürütmek, İl Müdürlüklerinin görevleri arasında yer almaktadır (md. 5). Bu anlamda, hakkında yetkili ve görevli mahkemece korunma kararı veya acil valilik onayı ile korunma tedbiri alınan çocuklar, İl Müdürlüğünde oluşturulan Koruyucu Aile Komisyonunca uygun görülen koruyucu aile yanına yerleştirilir (md. 6). Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları koruyucu aile bakımına ilişkin olarak, her ay koruyucu aileye yerleştirilebilecek çocukların ad ve soyadları, doğum yeri, doğum tarihleri ve korunma kararı nedenlerini kapsayan liste ile birlikte sağlık durumu, psiko-sosyal ve fiziksel gelişimlerini gösteren sosyal inceleme raporunu İl Müdürlüğüne göndermekle yükümlüdür (md. 7).

Koruyucu Aile Yönetmeliği, koruyucu aile olmak üzere başvuran ailelerin uygunluğu, hangi aileye hangi çocuğun yerleştirileceği, çocuğun koruyucu aileden geri alınıp alınamayacağı, ailenin koruyucu aile statüsünün iptal edilip edilmeyeceği ile koruyucu ailenin çocukla yurt dışına çıkıp çıkamayacağı konularında karar vermek üzere il müdürü başkanlığında, aile ve çocuk hizmetleri şube müdürü, bulunmadığı illerde ise bu hizmetlerden sorumlu sosyal çalışmacı ve aile ile ilgili mesleki çalışmaları yürüten sosyal çalışmacıdan oluşan " Koruyucu Aile Komisyonu" nun kurulmasını öngörmüştür (md. 11, 10).

Öte yandan Yönetmelik çerçevesinde, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup, Türkiye'de sürekli ikamet eden okur-yazar kişilerin, koruyucu aile olmak üzere İl Müdürlüklerine başvurabilmelerine olanak sağlanmıştır. Bu bağlamda, koruyucu aile olmak üzere İl Müdürlüklerine başvuran kişilere koruyucu aile uygulamasının esaşları ve işleyişi ile koruyucu aileye yerleştirilecek çocukların özellikleri hakkında bilgi verilerek ilk görüşme yapılır. "İlk Görüşme Formu" doldurulur ve müracatçının yazılı başvurusu alınarak fotoğraf, nüfus

cüzdanı örneği, evliler için evlenme cüzdanı örneği, ikametgah belgesi, iş ve gelir durumunu gösteren onaylı belge, adli sicil raporu, sağlık kurulu raporu veya gerekli görüldüğü takdirde aile veya kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığını gösterir ayrıntılı raporlar şeklindeki belgeler hazırlatılır (md. 8). Başvurusu kabul edilenler hakkında çevre ve ekonomik koşulları, yaşları, kişilik özellikleri, evlilik ve sosyal ilişkileri, çocuk yetiştirme konusundaki tutum ve davranışları, diğer aile üyelerinin bu konudaki düşünceleri ve çocuk ile koruyucu aile ilişkileri açısından önem taşıyan benzeri hususlar dikkate alınarak sosyal inceleme yapılır. Yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda hazırlanan dosya " Koruyucu Aile Komisyonuna" iletilir (md. 9).

İl Müdürlüklerince bir koruyucu aileye üçten fazla olmamak üzere çocuk yerleştirilmesi esastır. İl Müdürlükleri ile yanına çocuk yerleştirilen koruyucu aile arasında, örneği Genel Müdürlükçe hazırlanacak bir sözleşme imzalanır. Sözleşmenin valilikçe onayından sonra çocuk bir tutanakla aileye teslim edilir (md. 12).

Yanına çocuk yerleştirilen koruyucu ailenin temel görevleri arasında; çocuğun öncelikle fiziksel ve psiko-sosyal gelişiminin sağlıklı olabilmesi için gerekli koşulları sağlamak, çocuğun yeteneklerinin ve becerisinin elverdiği ölçüde öncelikle eğitim ve öğretimi ya da meslek sahibi edindirilmesi için gerekli çabayı göstermek, çocuğun varsa öz ailesi ve akrabaları ile uygun görülen şekil ve zamanda görüşmesini sağlamak, koruyucu aileye ve yerleştirilen çocuklara ilişkin olarak mesleki çalışmaları yürüten sosyal çalışmacılara gerekli koşulları hazırlamak ile adres ve ikametgah değişikliklerini, bu değişiklik gerçekleşmeden önce İl Müdürlüğüne bildirmek yer almaktadır (md. 13).

Koruyucu ailenin yanına yerleştirilen çocuğun muayene ve tedavisi için uygun sağlık kuruluşuna sevki, başvurulan İl Müdürlüğünce yapılır. Gerekli bakımı, tedavisi, ilaç, protez ve benzeri giderler sevk eden İl Müdürlüğünce karşılanır (md. 18). Koruyucu aile olmak üzere başvuran aileye çocukların bakım, eğitim ve yetiştirilmelerine ilişkin harcamalara karşılık olmak üzere talepte bulunmaları durumunda, çocuk başına her yıl bütçe kanunları ile tespit edilecek memur katsayısının, çocukların eğitim düzeylerine göre belirlenen - okul öncesi çocuklar için 1200, ilkokula giden çocuklar için 1300, orta öğretime devam edenler ya da bu yaştaki çocuklar için 1500 ve yüksek okula giden çocuklar için 1600- gösterge rakamlarıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık net ödeme yapılır (md. 22). Buna göre, Ekim 1994 tarihi itibariyle 0-6 yaş grubu için ödenen meblağ , 1.320.000TL., ilkokul çocukları için 1.430.000TL., orta öğretime devam edenler için 1.560.000 TL. ve yüksek okula devam edenler için 1.600.000 TL.'dir. (Bu noktada, kurum bakımının, aynı tarihler itibariyle bir çocuk için 3.000.000TL.'sına mal olduğu belirtilmelidir).

Özürlü çocuklar için yapılacak ödemeler ise, Genel Müdürlük tarafından belirlenecek özür derecesi dikkate alınarak, belirtilen bu rakamların iki katı kadar artırılarak uygulanır (md. 22). Ayrıca, okula giden çocuklar için her yıl bir defaya mahsus olmak üzere, öğrenim yılının başladığı ayda ödenmesi öngörülen bu ödemeler iki kat artırılır (md. 24).

Koruyucu aile bakımının belirtilen esaslara uygun olarak ve özellikle çocuk ile koruyucu aile açısından sağlıklı biçimde sürdürülmesini sağlamak amacıyla, koruyucu aile ve yanına yerleştirilen çocuk, görevli sosyal çalışmacı tarafından düzenli şekilde izlenerek, ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik gerekli mesleki çalışmalar yapılır (md. 14).

Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk; koruyucu ailenin bu Yönetmeliğin 13. maddesinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmemesi, çocukla koruyucu aile arasındaki uyumsuzluğun yapılan mesleki çalışmalara rağmen giderilememesi, koruyucu ailenin çocuğa istenilen şekilde bakmadığının tespit edilmesi, çocuğun koruyucu aileye yerleştirilme nedeninin ortadan kalkması ve koruyucu ailenin herhangi bir nedenle koruyucu aile olmaktan vazgeçmesi durumlarında, görevli sosyal çalışmacının hazırlayacağı sosyal inceleme raporunun Koruyucu Aile Komisyonuna iletilmesi ve Komisyonun çocuğu geri almaya karar vermesi halinde koruyucu aile sözleşmesinin iptal edilmesi üzerine, bir tutanakla aileden geri alınır (md. 15). Ayrıca, koruyucu aile statüsünün devam etmesinin sakıncalı olduğu saptanan durumlarda, sosyal çalışmacının hazırlayacağı sosyal inceleme raporu Koruyucu Aile Komisyonuna iletilir. Komisyon tarafından koruyucu aile statüsü iptal edildiği takdirde, bu aileye bir daha çocuk verilmez (md. 17).

Koruyucu aileden belirtilen nedenlerle alınan çocuğun, öncelikle öz ailesi yanına ve fakat bu mümkün olmaz ya da uygun görülmezse, bir başka koruyucu aile yanına yerleştirilmesi sözkonusudur. Uygun koruyucu ailenin bulunamaması durumunda ise çocuk, yaşı dikkate alınarak çocuk yuva veya yetiştirme yurdunda bakım altına alınır, (md. 17).

IV. SONUÇ

Çocukların öncelikle kendi aile ortamlarında bakım, korunma gibi ihtiyaçların karşılanması ve topluma faydalı bir kişi olarak yetiştirilmeleri için gerekli iyileştirici tedbirlerin alınması gerekir. Ancak, sosyolojik açıdan ailenin çocuğu koruyucu, eğitici ve sosyalleştirici fonksiyonları (Bu konuda geniş bilgi için bkz., ERKAL, 1990: 407; ERKAL, 1990: 208; TEZCAN, 1990: 271-275; TEZCAN, 1990: 66-74) yeterli değilse, bu durumda aile ortamına benzer özellikler taşıyan koruyucu aile bakımından faydalanılması yerinde olacaktır.

Koruyucu aile bakımı, bir yandan korunması gereken çocuğa bir aile ortamında yaşama olanağı sağlarken, diğer yandan koruyucu aile bakımı devam ederken çocuğun öz ailesine sorunlarını çözümleme olanağı vermektedir. Bunun yanısıra, koruyucu aile olmak isteyenlere çocuk sevgisini tattırmakta ve toplumsal bir görev yerine getirmeden dolayı manevi bir haz kazandırmaktadır. Nihayet ilgili sosyal hizmet kurumları açısından çocuğun aile ortamına kavuşmasının sağladığı manevi kazanç da göz ardı edilemez.

Bütün bu açıklamalar, çok yönlü faydaları olan koruyucu aile bakımının korunmaya muhtaç çocuklar açısından en ideal bakım yöntemi olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Ülkemizde 1994 yılı itibariyle toplam 3200 çocuğa (EL Broşürü, 1994: 2) bakım sağlayan bu yöntemin uygulamasında koruyucu aile olmak isteğiyle başvuran aile ya da kişilerin özellikle sağlık kurulu raporu alınması gibi bürokratik işlemleri uzun sürmektedir. Bu da, başvuranlar açısından caydırıcı bir etki yaratmaktadır. Bu doğrultuda, bürokratik işlemleri kolaylaştırmak ve koruyucu aileler arasında bir iletişim ortamı yaratarak ve toplantılar düzenleyerek bilgi ve deneyim paylaşımını sağlamak yerinde olacaktır. Nihayet, uygulamanın hizmet etkinliğinin artırılması için mevcut elemanların nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi ve basın-yayın organları aracılığıyla böyle bir uygulamanın kamuoyuna daha yaygın biçimde tanıtılması önerilebilir.

SUMMARY

The family which has principal functions such as protecting and fostering children related to physiological and social is a uniquely social institution. For this reason, the best way of bringing up the children is own family atmosphere. İf it is impossible this care method, the appropriate solution must be foster family.

KAYNAKÇA

AKYÜZ, Emine; "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu", **Türk Aile Ansiklopedisi**, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara, 1991.

ALPER, Yusuf; " Aile ve Sosyal Güvenlik", **Türk Aile Ansiklopedisi**, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu , Ankara, 1991.

ARNAZ, Zuhal; "Koruyucu Aile Bakımındaki Çocuğun Gelişim özellikleri Ana Yoksunluğunun Çocuk Gelişimine Etkileri Açısından Koruyucu Aile Bakımı ile Karşılaştırmalı İncelemesi", **H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi**, Sa: 2-3, Mayıs-Eylül 1983.

Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu El Broşürü, Ankara, 1994.

BRIELAND, Donald/COSTIN Lela B./ATHERTON Charles R. and Contributor; **Comtemporary Social Work an Introduction to Social Work and Social Welfare**, New York, 1975.

CILGA, İbrahim; "Yetiştirme Yurtlarında Toplumsallaşma", **H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi**, C. 2, Sa: 1-3, Ocak-Eylül 1984.

ÇAKMAKLI, Kemal; **Aileler için Sosyal Hizmet**, Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları No: 12, İstanbul, 1991.

ERKAL, Mustafa E.; "Türk Ailesi ve Batı Avrupa'daki Bazı Değişmeler", **Aile Yazıları 2**, Kültürel Değerler ve Sosyal Değişme, Bilim Serisi 5/2, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara, 1990.

ERKAL, Mustafa E.; "Türkiye'de Boşanmalar ve Bazı Sapma Davranışlar", **1. Aile Şurası Bildirileri**, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Tanıtım Serisi: 3, Ankara, 1990.

GÜRAN, Nesrin; "Çocuklar için Kurum Bakımı ve Sosyal Hizmet", **Prof.Dr. İbrahim YASA'ya Armağan**, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ayrı Basım, Ankara, 1983.

GÜRAN, Nesrin; "Çocuklar için Kurum Bakımı ve Bir Araştırma", **Sosyal Hizmet Dergisi**, C. 5, Sa:5, Subat-Mart-Nisan 1971.

IŞIK, Demet; "Eğitim ve Sağlık Hukukunda Çocuk", Sosyal Hizmet Dergisi, C.III, Sa:2, Kasım 1968.

KOŞAR, Nesrin; " Sosyal Hizmetler Açısından Aile", **Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları No:9**, Ankara, 1990.

SÖZER, Ali Nazım; **Türkiye'de Sosyal Hukuk**, Kamu-iş Yayını, Ankara, 1994.

TEZCAN, Mahmut; "Çocuk Eğitiminde Ailenin Rolüne Sosyolojik Bir Bakış", **Aile Yazıları 1**, Temel Kavramlar Yapı ve Tarihi Süreç, ((Derleyenler: Beylü DİKEÇLİGİL/Ahmet ÇİĞDEM), T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Bilim Serisi 5/1, Ankara, 1990.

TEZCAN, Mahmut; "Toplumsal Değişme ve Aile", **Türkiye Aile Yıllığı**, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayını, Ankara, 1990.

TUNCAY, A. Can; **Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri**, Yenilenmiş 6. Bası, İstanbul, 1994.